

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

یادداشت هفتگی

سیاست‌گذاری اقتصاد و توسعه کشاورزی و روستایی

سال 2 / شماره 23 / 1400

1400/7/17

مطالب این شماره

مناطق روستایی استان خوزستان در سال
1399 دارای کمترین ضریب جینی در کشور
بوده‌اند 2

تهیه و تحلیل: شهره سلطانی

ویراستار: مجتبی پالوج

تداوم روند افزایشی شاخص قیمت
مصرف‌کننده در شهریورماه 1400 5

تهیه و تحلیل: کتابون شمادی

این موسسه با کمال احترام و سپاس، پذیرای نظرات ارزشمند
خوانندگان این اثر می‌باشد

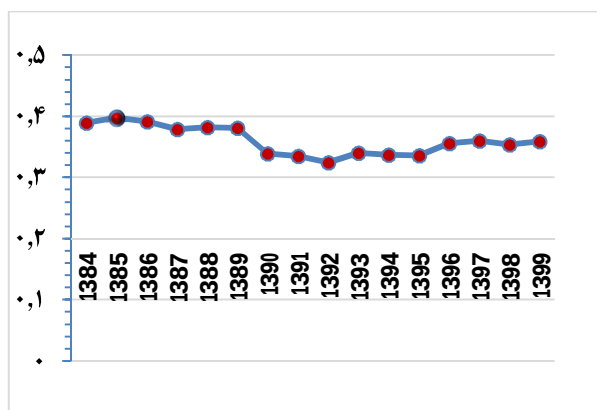
تلفن: 42916000 شماره: 88896660 صندوق پستی: 1515 - 15815
کدپستی: 37313 - 15986

E-mail: aperi@agri-peri.ac.ir
<http://www.agri-peri.ac.ir>

جدول 1. ضریب جینی در سال‌های 1398 و 1399		
شرح	1398	1399
کل کشور	0/3992	0/4006
شهری	0/3828	0/3835
روستایی	0/3539	0/3590

منبع: مرکز آمار ایران، 1400

در مناطق روستایی، داده‌های مرکز آمار ایران نشان می‌دهد که بیشترین ضریب جینی در بین سال‌های 1384 تا 1399 مربوط به سال 1385 بوده‌است. در آن سال ضریب جینی به 0/39 رسید. در دهه اخیر و بعد از سال 1390، توزیع ثروت عادلانه‌تر شده‌است. این امر الزاماً به معنای کاهش فقر نیست، بلکه به معنای کاهش نابرابری می‌باشد.

نمودار 1. تغییرات ضریب جینی در مناطق روستایی کشور طی سال‌های 1384 - 1399

منبع داده‌ها: مرکز آمار ایران

همانگونه که نمودار 1 نشان می‌دهد، با اتمام دهه 90، ضریب جینی در کشور شروع به کاهش کرده است یعنی نابرابری کمتر شده و پس از آن تا 5 سال تقریباً تثبیت شده است. از سال 1395، ضریب جینی با روند تدریجی رو به افزایش بوده‌است یعنی شکاف طبقاتی بیشتر شده است به طوری که در نهایت در سال 1399 به 0/3590 رسیده است. در سال 1399، در مناطق روستایی، کمترین ضریب جینی مربوط به استان خوزستان (0/2409) و بیشترین در استان چهارمحال و بختیاری (0/3621) بوده است. روند تغییرات ضریب جینی در روستاهای استان خوزستان در نمودار 2 نشان داده شده است.

عنوان خبر: مناطق روستایی استان خوزستان در سال 1399

دارای کمترین ضریب جینی در کشور بوده‌اند

تهیه و تحلیل: شهره سلطانی

ویراستار: مجتبی پالوج

کد: PN-3-14000717-(40)

تاریخ انتشار: 1400/7/12

خلاصه متن خبر

براساس گزارش مرکز آمار ایران، در سال 1399 ضریب جینی خانوارهای کل کشور 0/4006 است که در مقایسه با سال قبل 0/0014 واحد افزایش نشان می‌دهد. همچنین ضریب جینی خانوارهای شهری و روستایی به ترتیب 0/3835 و 0/3590 است که نسبت به سال قبل به ترتیب 0/0008 و 0/0051 واحد افزایش نشان می‌دهد. در مناطق روستایی، کمترین ضریب جینی مربوط به استان خوزستان (0/2409) و بیشترین در استان چهارمحال و بختیاری (0/3621) مشاهده می‌شود.

تحلیل و پیشنهاد سیاستی

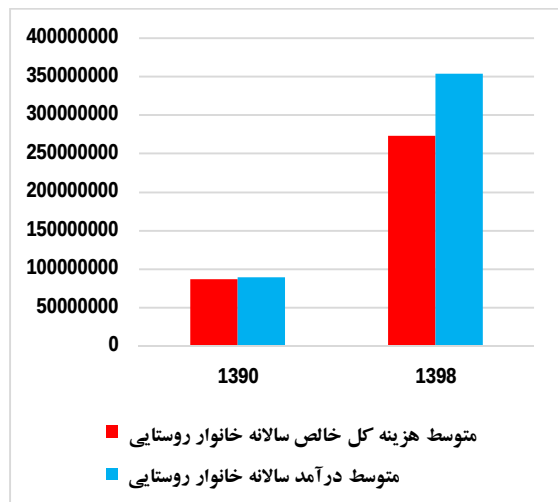
توزیع عادلانه درآمد همواره یکی از مهمترین مباحث اقتصادی در کشورهای مختلف است. از جمله شاخص‌های سنجش که بیانگر نابرابری درآمد جامعه می‌باشد ضریب جینی است^۱. ضریب جینی عددی است بین صفر و یک (یا صفر درصد و صد درصد) که در آن رقم صفر به معنای توزیع کاملاً برابر درآمد و ثروت و رقم یک به معنای نابرابری مطلق در توزیع است.

بررسی وضعیت ضریب جینی در کشور نشان می‌دهد ضریب جینی که در سال 1347 برابر با 0/455 بود، در سال 1357 به رقم 0/591 افزایش پیدا کرده بود (ارسلان‌بد، 1383) یعنی شرایط به سمت نابرابری پیش رفت و شکاف طبقاتی بیشتر شد.

در سال 1398 ضریب جینی خانوارهای کل کشور 0/3992 بود که در سال 1399 به 0/4006 رسید. در مناطق شهری ضریب جینی بالاتر از مناطق روستایی بوده است که نشان دهنده شکاف طبقاتی بیشتر در مناطق شهری می‌باشد (جدول 1). البته این رقم به مفهوم درآمد بیشتر جامعه روستایی نسبت به جامعه شهری نیست، بلکه به معنی توزیع متوازن‌تر ثروت در روستاها می‌باشد.

۱. GINI Coefficient

ترتیب 87 میلیون و 332 هزار ریال و 90 میلیون و 187 هزار ریال بوده است. همانگونه که نمودار 3 نشان می‌دهد، در سال 1390 میزان درآمد و هزینه خانوارهای روستایی بسیار به هم نزدیک بوده است. در سال 1398 متوسط درآمد خانوار تفاوت زیادی با متوسط هزینه‌های آن دارد. همانطور که در نمودار 3 ملاحظه می‌شود در سال‌های اخیر وضعیت اقتصادی خانوارهای روستایی استان خوزستان نسبت به سال 1390 به میزان قابل توجهی بهتر بوده و در واقع درآمد آنها افزایش یافته است.

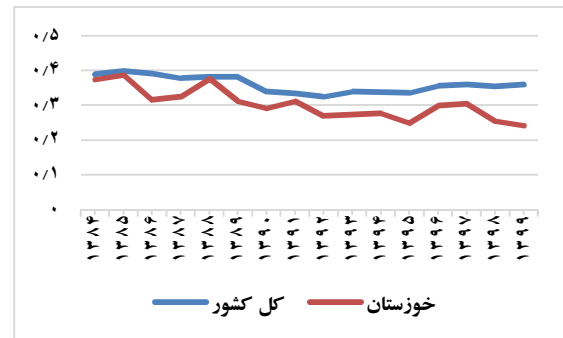

نمودار 3. مقایسه میزان هزینه و درآمد خانوار روستایی استان خوزستان بین سال‌های 1390 و 1398

منبع داده‌ها: مرکز آمار ایران

بهبود وضعیت درآمد خانوارهای روستایی و کاهش نابرابری درآمدی طی 8 سال اخیر در استان خوزستان بیانگر توسعه زیرساخت‌ها و افزایش فرصت‌های شغلی و کاهش بیکاری و افزایش و رونق تولید است که در این استان و بر اساس دستور مقام معظم رهبری و اجرای طرح احیا و توسعه اراضی 550 هزار هکتاری در این استان محقق شده و خوزستان خوزستان در روند توسعه قرار گرفته‌اند. به منظور حفظ این روند و بهبود ارتقای وضعیت مناطق روستایی استان خوزستان، پیشنهادها زیر ارائه می‌شود:

- یکی از کلان‌ترین برنامه‌های توسعه کشاورزی و روستایی استان خوزستان و در واقع کشور طرح 550 هزار هکتاری می‌باشد. ضروری است فاز دوم طرح به منظور اجرای بهتر با آسیب‌شناسی فاز اول و

نمودار 2. روند تغییرات روند ضریب جینی در روستاهای استان خوزستان در مقایسه با روستاهای کل کشور از سال 1394 الی 1399

منبع داده‌ها: مرکز آمار ایران

استان خوزستان، به عنوان استانی که در طول جنگ تحمیلی بیشتر خسارات را متحمل شد، با وجود منابع نفت و گاز و خاک حاصلخیز و آب مناسب، دچار یکسری محرومیت‌هایی هست که این مساله موجب شده‌است تا ضرورت توجه به توسعه و به ویژه توسعه روستایی در این استان بیشتر باشد. همانگونه که نمودار 2 نشان می‌دهد، ضریب جینی در مناطق روستایی خوزستان در سال‌های 1384 لغایت 1388 (به استثنای سال 1386) تقریباً مشابه با ضریب جینی در کل کشور بوده است. اما بعد از سال 1388 روند کاهشی را نشان داده و طی همه این سال‌ها از میانگین ضریب جینی کل کشور کمتر بوده است. از آنجا که ضریب جینی یکی از شاخص‌های برابری و عدالت است، می‌توان به این نتیجه رسید که توزیع بهتری از ثروت در مناطق روستایی استان خوزستان به وجود آمده است. معهذ این ضریب نشان نمی‌دهد که آیا روستاییان این منطقه به صورت عادلانه غنی‌تر شده یا به صورت برابانه فقیرتر شده‌اند؟. به منظور بررسی این موضوع از آمارهای درآمد و هزینه خانوار که توسط مرکز آمار ایران منتشر می‌شود، استفاده شد.

آخرین آمارگیری از هزینه‌ها و درآمد خانوار در سال 1398 انجام شده است. داده‌های مرکز آمار ایران در سال 1398 در مناطق روستایی نشان می‌دهد که متوسط درآمد کل سالانه اظهار شده هر خانوار روستایی در استان خوزستان 35 میلیون و 400 هزار تومان و متوسط هزینه آن 27 میلیون و 330 هزار تومان بوده است. این در حالی است که در سال 1390 متوسط کل هزینه و درآمد سالانه یک خانوار روستایی استان به

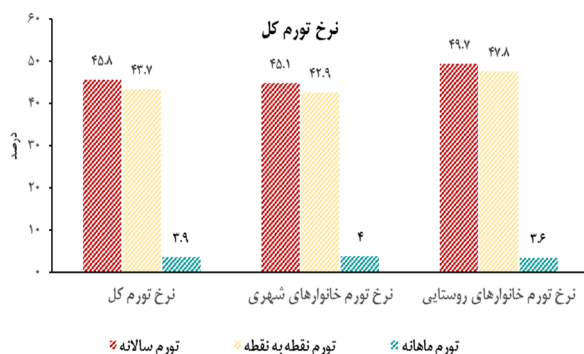
منابع

- ارسلان بد، م. ر. (1383). تغییرات توزیع درآمد در مناطق روستایی و شهری ایران، اقتصاد کشاورزی و توسعه، 12(45):141-147.
- مرکز آمار ایران (1399). چکیده نتایج طرح آمارگیری هزینه و درآمد خانوار شهری و روستایی سال 1398، دفتر جمعیت، نیروی کار و سرشماری.
- مرکز آمار ایران (1400). توزیع درآمد در ایران، سال 1399، دفتر جمعیت، نیروی کار و سرشماری.

استفاده از دانش و تجربه و درس‌ها و آموزه‌های آن در اسرع وقت به اجرا درآید. همچنین لازم است در مراحل توسعه این طرح، نیازهای واقعی مردم روستایی از همه اقشار، با مشارکت آنها بیشتر مورد توجه قرار گیرد.

• به منظور تداوم عدالت درآمدی و برابری بیشتر و استمرار این روند و کاهش بیشتر ضریب جینی در مناطق روستایی استان خوزستان، ضروری است به موضوع افزایش درآمد کشاورزان و روستاییان و به ویژه زنان، جوانان، افراد کم توان و مسن بیشتر پرداخته شود.

• پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های بیشتری جهت تدوین و اجرای سیاست‌های مناسب برای مدیریت پایدار آب کشاورزی در مناطق روستایی استان خوزستان با مشارکت سازمان جهاد کشاورزی، سازمان آب و برق منطقه‌ای خوزستان، سمن‌ها و مردم و در قالب حکمرانی خوب صورت گیرد.

نمودار 1. نرخ تورم سالانه، ماهانه و نقطه به نقطه در کل کشور، خانوارهای شهری و روستایی در شهریورماه سال 1400 (100=1395)

ماخذ: مرکز آمار ایران

در نمودار 2 نرخ تورم خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها در خانوارهای شهری و روستایی در شهریورماه سال جاری نشان داده شده است. با توجه به اطلاعات نمودار 2، تورم سالانه خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها برای خانوارهای شهری برابر 60 درصد و برای خانوارهای روستایی برابر 59/4 درصد بوده است. همچنین تورم نقطه به نقطه خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها برای خانوارهای شهری برابر 63/2 درصد و برای خانوارهای روستایی برابر 59/5 درصد بوده است. اگرچه با توجه به نرخ تورم موجود، خانوارهای روستایی نیز به مانند خانوارهای شهری هزینه‌های بالایی را برای مواد خوراکی و آشامیدنی می‌پردازند، اما برای خانوارهای روستایی، هزینه‌های پرداختی برای کالاهای غیر خوراکی و خدمات بالاتر از خانوارهای شهری بوده است.

در شهریورماه فاصله تورمی خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها نیز در دهک‌های هزینه‌ای نسبت به مردادماه کاهش یافته است. براساس گزارش مرکز آمار ایران، در شهریورماه سال جاری فاصله تورمی خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها در دهک‌های هزینه‌ای برابر 3/8 درصد بوده که نسبت به ماه قبل، 0/5 درصد کاهش یافته است.

عنوان خبر: تداوم روند افزایشی شاخص قیمت مصرف‌کننده

در شهریورماه 1400

تهیه و تحلیل: کتابون شمصادی

کد: (41)-PN-4-14000717

تاریخ انتشار: 1400/7/11

خلاصه متن خبر

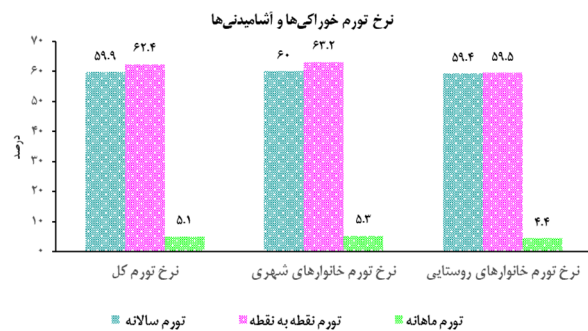
بر اساس گزارش شاخص قیمت مصرف‌کننده در شهریورماه 1400 (مرکز آمار ایران)، نرخ تورم سالانه خانوارهای کشور 45/8 درصد می‌باشد که در این گزارش تورم خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات برای کل کشور برابر 59/5 درصد، برای خانوارهای شهری برابر 59/7 درصد و برای خانوارهای روستایی 58/6 درصد اعلام شده است.

تحلیل و پیشنهاد سیاستی

در نمودار 1، نرخ تورم کل کشور به تفکیک خانوارهای شهری و روستایی نشان داده شده است. بر این اساس، نرخ تورم سالانه (دوازده ماه منتهی به شهریورماه سال 1400) برای خانوارهای شهری برابر 45/1 درصد و برای خانوارهای روستایی 49/7 درصد می‌باشد. همچنین نرخ تورم نقطه به نقطه برای خانوارهای شهری برابر 42/9 درصد و برای خانوارهای روستایی 47/8 درصد می‌باشد. به عبارت دیگر، خانوارهای شهری به میزان 42/9 درصد و خانوارهای روستایی به میزان 47/8 درصد بیشتر از شهریورماه 1399 برای خرید یک مجموعه کالاها و خدمات یکسان هزینه پرداخت کرده‌اند. در خانوارهای روستایی تورم سالانه و نقطه به نقطه بیشتر از خانوارهای شهری بوده اما تورم ماهانه (افزایش قیمت کالاها و خدمات مصرفی در شهریورماه نسبت به ماه قبل) کمتر از خانوارهای شهری بوده است.

تداوم افزایش شدید شاخص قیمت‌های مصرف‌کننده سبب شده است تا فاصله تورمی در دهک‌های هزینه‌ای کاهش یابد. بر اساس اطلاعات منتشر شده توسط مرکز آمار ایران، در شهریورماه سال جاری فاصله تورمی دهک‌ها به 4 درصد رسیده که نسبت به ماه قبل (5/4 درصد) 1/4 درصد کاهش داشته است.

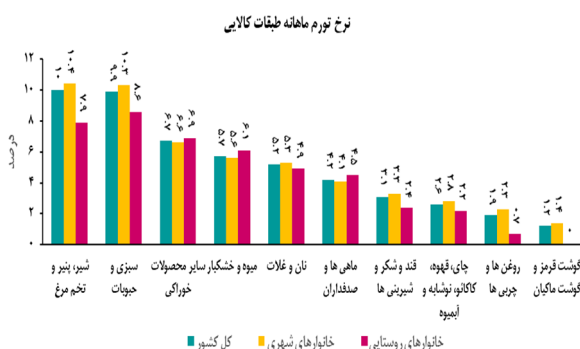
اما با در نظر گرفتن نرخ تورم ماهیانه، ترتیب قرارگرفتن طبقات کالایی خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها متفاوت است. بر اساس نمودار 4 محصولات شیر، پنیر و تخم مرغ بیشترین افزایش قیمت را در بین خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها نسبت به ماه قبل تجربه کرده‌اند. نرخ تورم گروه شیر، پنیر و تخم مرغ در شهریورماه برای کل کشور برابر 10 درصد، برای خانوارهای شهری 10/4 درصد و برای خانوارهای روستایی 7/9 درصد بوده است. کمترین نرخ تورم نیز مربوط به گوشت قرمز و ماکیان بوده بطوریکه نرخ تورم آن برای کل کشور و خانوارهای شهری به ترتیب برابر 1/2 و 1/4 درصد و برای خانوارهای روستایی صفر بوده است.

نمودار 2. نرخ تورم سالانه، ماهانه و نقطه به نقطه خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها به تفکیک خانوارهای شهری و روستایی در شهریورماه سال 1400 (1395=100)

ماخذ: مرکز آمار ایران

بر اساس اطلاعات نمودار 3، در بازه زمانی دوازده ماه منتهی به شهریور سال جاری، بیشترین افزایش قیمت مربوط به گروه روغن‌ها و چربی‌ها بوده بطوریکه نرخ تورم این گروه کالایی برای خانوارهای شهری 91 درصد و برای خانوارهای روستایی برابر 96/8 درصد بوده است. پس از آن شیر، پنیر و تخم مرغ قرار داشته که تورم سالانه برای خانوارهای شهری و روستایی به ترتیب برابر 69/6 درصد و 66/6 درصد بوده است. کمترین نرخ تورم سالانه در میان طبقات کالایی (به جز سایر محصولات خوراکی) مربوط به گوشت قرمز و ماکیان بوده که برای خانوارهای شهری 55 درصد و برای خانوارهای روستایی 55/1 درصد بوده است.

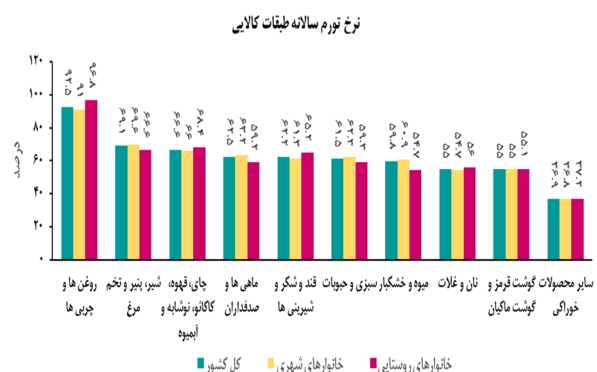

نمودار 4. نرخ تورم ماهانه طبقات کالایی خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها به تفکیک خانوارهای شهری و روستایی و کل کشور در شهریورماه سال 1400 (1395=100)

ماخذ: مرکز آمار ایران

در بین گروه‌های کالایی خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها، سبزی و حبوبات، شیر، پنیر و تخم مرغ و نان و غلات بیشترین سهم و روغن و چربی‌ها کمترین سهم را در افزایش تورم ماهانه کل کشور داشته‌اند. در دهک‌های اول و دوم هزینه‌ای، گوشت قرمز و گوشت ماکیان به ترتیب با 0/08 و 0/02 درصد سهم در کاهش تورم ماهانه شهریورماه داشته‌اند. شایان ذکر است تورم ماهانه خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها در دهک‌های اول و دوم هزینه‌ای به ترتیب 0/3 درصد و 0/1 درصد نسبت به مردادماه کاهش یافته است.

افزایش قیمت‌ها به ویژه قیمت مواد خوراکی تاثیر به سزایی در تقاضا مصرف مواد غذایی داشته و به خطر افتادن امنیت غذایی، افزایش سوء تغذیه و بیماری‌های جسمی و روانی را در میان افراد جامعه به دنبال دارد. اختلاف فاحش قیمت از سر مرزعه تا قیمت‌های موجود در بازار

نمودار 3. نرخ تورم سالانه طبقات کالایی خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها به تفکیک خانوارهای شهری و روستایی و کل کشور در شهریورماه سال 1400 (1395=100)

ماخذ: مرکز آمار ایران

مصرف از مشکلات عمده بخش کشاورزی بوده است. بنابراین، برای حل مشکلات نارسایی بازار و جلوگیری از افزایش قیمت‌ها باید تکمیل و توسعه زنجیره‌های ارزش محصولات کشاورزی با سرعت بیشتری انجام شود تا با تقویت نقش و حضور تعاونی‌ها و اتحادیه‌ها، واسطه‌های غیر ضرور حذف شده و از یک طرف سهم تولیدکننده از قیمت پرداختی مصرف‌کننده افزایش یابد و از طرف دیگر با کاهش حاشیه بازاریابی محصولات، قیمت نهایی مصرف‌کننده نیز تعدیل شود. در کنار ضرورت اصلاح نظام توزیع محصولات کشاورزی و کاهش ضایعات در طی زنجیره ارزش محصولات کشاورزی، افزایش بهره‌وری عوامل تولید و افزایش ضریب نفوذ فناوری از دیگر عوامل مهمی است که می‌تواند با کاهش هزینه‌های تولید، نقش مهمی در کنترل قیمت‌های بازار داشته باشد.

تهران - بلوار کریمخان زند - انتهای خیابان شهید عضدی (آبان) جنوبی - خیابان رودسر - پلاک 5
تلفن: 42916000 نمابر: 88896660 صندوق پستی: 1515 - 15815 کدپستی: 37313 - 15986

E-mail: aperi@agri-peri.ac.ir
ECE: ece.aperi@agri-peri.ac.ir
www.agri-peri.ac.ir